

Bemærkninger til forslaget

Der er et stort behov for nye tiltag til at forbedre arbejdsmiljøet i byggesektoren. Byggesektoren beskæftiger ca. 7 pct. af samtlige lønmodtagere i EU. Men sektoren tegner sig for godt 15 pct. af arbejdsulykkerne og 30 pct. af dødsulykkerne på arbejdspladserne. Disse tal, der stammer fra rapporten »Sikkerhed og sundhed inden for bygge- og anlægssektoren« udgivet i 1993 af Europa-Kommissionen, tegner et dystert billede af arbejdsmiljøsituationen i den europæiske bygge- og anlægssektor. De danske tal viser desværre den samme tendens. Antallene af arbejds- og dødsulykker er henholdsvis dobbelt og 4 gange så store, som sektorens beskæftigelsesandel umiddelbart skulle betinge.

Intet tyder på, at den hidtidige indsats er nok til at afhjælpe disse enorme problemer. Det går tværtimod den forkerte vej. Fra 1993 til 1995 havde det samlede arbejdsmarked en stigning i antallet af arbejdsulykker på 10 pct. I bygge- og anlægsområdet steg antallet af arbejdsulykker med 26 pct. En del af denne stigning kan forklares med væksten i byggeriet. Men det forklarer kun en stigning på 11 pct.

Byggeområdets arbejdsmiljøproblemer kan ikke isoleres til nogle bestemte typer problemer og ulykker. For samtlige kategorier af ulykker, undtagen forgiftninger, gælder det, at stigningen på bygge- og anlægsområdet har været markant større end i de øvrige brancher som helhed. Også de arbejdsbetingede lidelser inden for byggeriet er stigende.

Byggeriets store og voksende arbejdsmiljøproblemer er ikke et uundgåeligt resultat af arbejdet i en farlig branche. Kun hver tredje arbejdsulykke skyldes utilstrækkelig sikkerhedsinstruktion, risici betinget af arbejdsvilkårene i virksomhederne m.v. Kun få arbejdsskader er at betragte som enkeltstående tilfælde eller hændelige uheld.

Undersøgelser viser, at 2 ud af 3 arbejdsulykker på byggepladser er »forprogrammerede« i den forstand, at de er forventelige, fordi projektering af byggeriet og planlægningen af byggepladsen ikke sker med tilstrækkelig hensyntagen til sikkerhed og sundhed. Alt for ofte er arbejdsulykker blot det synlige bevis på, at der har været fejl og svage punkter i projektering og tilrettelæggelse af arbejdet.

En vigtig del af forklaringen på byggebranchens mange forprogrammerede arbejdsulykker er det spil om ansvar, udgifter og profit, der foregår i forbindelse med byggelicitationer. Arbejdsmiljøet bliver alt for ofte taberen i dette »licitationsspil«,

- hvor bygherrer har fri adgang til at lave et licitationsmateriale uden præcise krav til arbejdsmiljøet, hvis de dermed håber på at få billigere tilbud ind ved licitationen,
- hvor de, der byder på opgaven, har mulighed for at gøre deres tilbud billigere ved at undlade at indarbejde en præcis og forpligtende beskrivelse af sikkerhedsforanstaltninger m.v. i deres tilbud,
- hvor bygherren med den danske arbejdsmiljølov i ryggen og uden kontraktmæssige kontrolmuligheder kan overdrage ansvaret for sikkerheden ved projekteringen til den projekterende instans eller en hovedentreprenør,
- hvor underentreprenører kan gøre deres delentrepriser billigere ved at fralægge sig medansvar for sikkerhedsforanstaltninger på fællesområdet m.v.
- hvor projekterende ingeniører, arkitekter m.v. ikke er pålagt at indfri specifikke krav til selve byggearbejdet,
- hvor den kommunale procedure vedrørende bygge- og ibrugtagningstilladelse har alt for begrænsede muligheder for at opfange og forhindre de arbejdsmiljømæssige mangler, der følger heraf.
- hvor de ansatte og deres sikkerhedsrepræsentanter konfronteres med færdige projekter med konstruktioner, materialer m.v., hvor der ikke er taget hensyn til arbejdsmiljøet, men hvor det er nærmest umuligt at ændre noget afgørende på disse valg af materialer og indretninger.

SF's beslutningsforslag sætter målrettet ind mod denne forprogrammering af arbejdsulykker i byggebranchen.

Endnu er kun enkelte rådgivere og projekterende blevet stillet til ansvar i henhold til arbejdsmiljøloven, selv om både ejere og ansatte er helt afhængige af denne ekspertise. Forklaringen er først og fremmest, at regler for rådgiveres og projekterendes ansvar er for uklare. I anden omgang skyldes det, at Arbejdstilsynet kun bruger meget få ressourcer på kon-